

Nachtvlinders rond de vakantiehut

Tekst:
Louis van Oort

Een vakantie naar Wallonië in augustus is altijd een feest voor de dagvlinderliefhebber. Behalve natuurlijk als het slecht weer is. Gelukkig zijn er dan altijd nog de nachtvlinders waar je veel plezier aan kunt beleven. En daar hoeft je niet eens een uitgebreide lichtinstallatie voor op te stellen...

De zomer van 2007 was voor Nederland en België bepaald niet gedenkwaardig, of het moet zijn vanwege het natte, koude weer. In de tweede week van augustus was ik met mijn gezin twee weken op vakantie in de Gaume, een streek in het uiterste zuidoosten van België. Tevoren had ik mijn zinnen natuurlijk gezet op leuke kalkgraslandjes en mooie bossen. Maar door permanente regenachtigheid kwam het daar totaal niet van. Voor de enige dagvlinderlol van deze vakantie hoefde ik de camping niet eens af: tijdens een spaarzaam zonnig moment kwam ineens een fraaie sleedoornpage in de struiken naast ons zitten.

Weinig dagvlinders dus, maar niet getreurd. Onze camping lag in het dorpje Tintigny aan het riviertje de Semois. We zaten in een op een heuvel gelegen hut, die was omgeven door eiken, hazelaars en taxushagen, met zand als ondergrond. In de directe omgeving stond ook veel sleedoorn. Al de eerste avond dat we er waren, had ik de nachtvlinders opgemerkt die zich rond de buitenlamp van onze hut bevonden. Voorheen konden nachtvlinders me niet zo boeien. Althans, ik was er wat huiverig voor om me er goed in te verdiepen. Het waren zulke enorme aantallen verschillende soorten: het leek me onbegonnen werk om dat ook maar enigszins onder

Louis van Oort

De vakantiehut met de kinderen van de auteur én de beroemde buitenlamp.

de knie te krijgen.

Een jaar eerder was ik erachtergekomen dat het determineren van nachtvlinders helemaal niet zo uitzichtloos is als het lijkt. Macronachtvlinders althans, want micro's blijven wél lastig. De insectenwerkgroep van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg hield een nachtvlindersessie in natuurgebied de Put van Buren. Dick Groenendijk van De Vlinderstichting was erbij om tekst en uitleg te geven. Hij demonstreerde dat je vrijwel al die uiltjes, spanners en spinners goed op naam kunt brengen met de Engelse macronachtvlinder gids van Waring & Townsend. En het goede nieuws was dat er snel daarna een Nederlandse editie zou komen, die niet alleen een vertaling en bewerking was, maar waarin ook extra afbeeldingen waren opgenomen van soorten die wel in Nederland en België voorkomen maar niet in Groot-Brittannië. In het najaar van 2006 kocht ik dus meteen dit nieuwe standaardwerk.

Insectenbekijkpotje

Door een verhuizing en de eindeloze nasleep daarvan bleef de gids een jaar lang vrijwel ongebruikt, maar nu kon ik hem eindelijk eens echt testen. Daartoe had ik een probaat hulpmiddel. Enkele weken daarvoor was ik met mijn zoontje Marnix (6) naar museum Naturalis geweest in Leiden, waar ik een handig insectenbekijkpotje voor hem had gekocht. Ruim, mét ingebouwde loep. Voor de duur van deze vakantie was dit potje echter door papa geconfisqueerd en dat pakte geweldig uit.

De vlinders rond de buitenlamp lieten zich erg gemakkelijk vangen in het potje. Steeds als ik er eentje had gevangen, ging ik op mijn gemak aan de tafel in de hut zitten, om gewapend met gids en opschriftboekje de vlinder op naam te brengen. Aanvankelijk was het wat wennen. Er staan immers ruim 1600 afbeeldingen van dik 900 soorten in. Maar net als met dagvlinders is de truc als eerste vast te stellen in welke familie een soort thuishoort; dat vergemakkelijkt het zoeken aanzienlijk. Verrassend snel had ik door hoe dat werkte, mede dankzij de heldere inleidingen bij de verschillende familie-

Kais Veinhtg

Het was even zoeken maar toch: dit is de bruine snuituil.

hoofdstukken in de gids.

Ik werd meteen voor de leeuwen geworpen, want de allereerste vlinder die ik ving, was in geen velden of wegen in de gids te bekennen. Het was een wat merkwaardig, driehoekig, bruin beestje met een snuitachtige uitstulping tussen de antennes. Niet te vinden uiteraard bij de wortelboorders, bloeddrupjes, slakruspen en wespvlinders, noch bij de spinners, nachtpauwogen of eenstaartjes. Ook na het doorploegen van de enorme familie van spanners en kleinere families als tand-, dons- en beervlinders was ik er nog niet uit. En dat het geen pijlstaart was, zag ik zo wel.

„Zie je wel, dit is echt te lastig voor me, het lukt gewoon niet”, zei ik licht wanhopig tegen mezelf. Want ook bij de laatste familie, de uilen, dook het beest in het potje maar niet op. Tôt ik op de allerlaatste bladzijde met vlinderafbeeldingen was aanbeland. Op pagina 338 rechts bovenaan, om precies te zijn. Daar stond mijn vlinder. Het was de bruine snuituil! Nu weet iedereen die enigszins bekend is met de Nederlandse nachtvlinders dat dit een zeer algemene soort is, maar dat maakte mij volstrekt niets uit. Ik was namelijk enorm opgetogen dat de gids tóch werkte. Dit smaakte naar meer.

Gepuzzel

De volgende vlinder die ik ving, kon ik al vrij snel in de groep met spanners plaatsen. Die zoektocht naar de bruine snuituil had wezenlijk geholpen bij het vinden van mijn weg tussen de verschillende families. Na enig gepuzzel was ik eruit: dit was een vierbandspanner. Bij de volgende soort kwam de kwaliteit van mijn vangpotje goed van pas. De vlinder was wat gesleten, maar door het potje zo te draaien dat het licht via de loep optimaal op de vleugels viel, waren alle details perfect waar te nemen. Zo kwam ik erachter dat ik ditmaal een blauwbandspanner te pakken had.

De rest van de avond ving ik nog een groene blokspanner en een oranje dwergspanner. Daarnaast zaten rond de lamp nog twee hagedoornvlinders, die ik al kende en die ik dus niet hoefde te vangen. Om 1.00 uur hield ik het voor gezien, hoewel ik zo enthousiast was dat ik de hele nacht wel had kunnen doorgaan. Gezien het feit dat ik rond 7.00 uur zeer waarschijnlijk gewekt zou worden door twee blèrende kinderen, leek me dat alleen niet zo'n goed plan. Maar ik wist wel dat ik dit de rest van de vakantie iedere avond zou gaan doen.

Elf avonden achtereen ving ik de vlinders rond de buitenlamp. Verrassend genoeg zat er vrijwel iedere keer minstens één nieuwe soort tussen. Ik kon de gids dus optimaal testen. En ik mag wel stellen dat deze tests glansrijk werden doorstaan. Elke vlinder die ik ving, kon ik uiteindelijk met behulp van de gids determineren, zelfs de flink afgevoegen exemplaren.

Uiteindelijk leverde het een lijst van vijftiengint verschillende nachtvlindersoorten op, waaronder zeldzame soorten als de gehoekte schimmelspanner en de groene korstmosuil.

Kortom, met de dagvlinders werd het helemaal niets, maar desondanks had ik een onvergetelijke vlinderva-

Boven: even een taxusspikkelspanner op naam brengen.

Onder: de taxusspikkelspanner.

Kas Vlinh

kantie. En misschien belangrijker nog: voortaan kan ik gewapend met gids en potje alle macronachtvlinders aan. Dat bleek ook wel na terugkeer in Nederland. Thuis heb ik namelijk ook een buitenlamp en hoewel de nachtvlinders hier een stuk spaarzamer zijn, vang ik inmiddels regelmatig leuke spanners en andere soorten waarvan me het bestaan tot op heden ontgaan was. Ik kan het dan ook iedere vlinderliefhebber aanbevelen: zorg voor een buitenlamp, een goed vangpotje en de nachtvlingergids en je hoeft je 's avonds nooit meer te vervelen.

De Nederlandse bewerking van de Engelse nachtvlindergids van Paul Waring en Martin Townsend heet 'Nachtvlinders, veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten'.

Illustrator Richard Lewington heeft speciaal voor deze vertaling een aantal soorten toegevoegd die wel in de BeNeLux maar niet in Brittannië voorkomen. De Nederlandse bewerking is verzorgd door Mathilde en Dick Groenendijk en Jippe van der Meulen. Het boek wordt uitgegeven door Tirion. ISBN: 10 90-5210-625-8.

